

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres ref: 16/442

Vår ref: 16/05476-8

Dato: 03.02.2017

UDIs hørings svar - Endringer i statsborgerloven med videre - Tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser

Vi viser til høringsbrev av 20. desember 2016 fra Justis- og beredskapsdepartementet vedrørende endringer i statsborgerloven og regler som gjelder tilbakekall eller tap av norsk statsborgerskap på grunnlag av straffbare forhold eller grunnleggende nasjonale interesser.

Forslaget forutsetter at tap av norsk statsborgerskap bare kan skje når personen har både norsk og et annet statsborgerskap. Norsk statsborgerlov bygger på prinsippet om ett statsborgerskap. Dersom det var mulig å overholde dette prinsippet fullt ut, vil ingen være omfattet av forslaget til nye regler for tap av norsk statsborgerskap. Selv om UDI unntar fra kravet om løsning fra annet statsborgerskap i om lag halvparten av statsborgerskaps sakene, begrenser dette prinsippet rekkevidden av tapsbestemmelsene, både når det gjelder tap på grunn av straffbare forhold og tap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser. Dette begrenser dermed effekten av lovendringen, både som tiltak mot radikaliserings og ekstremisme og som sikkerhetstiltak.

UDI er enig med departementet i at tilbakekall av statsborgerskap på grunn av straffbare forhold etter straffelovens kapittel 16, 17 og 18 bør avgjøres av domstolene. Vi ser klare fordeler ved at domstolene avgjør spørsmålet om tilbakekall av statsborgerskap samtidig med straffutmålingen. Vedtaket gis legitimitet og det unngås forlengede prosesser og eventuelle muligheter for omgåelse av regelverket, bla ved at personen kan frasi seg sitt andre statsborgerskap før tilbakekall av det norske statsborgerskap er avgjort. Vi har ingen innsigelser mot ordlyden i lovforslaget eller plasseringen av bestemmelsen om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold i statsborgerloven § 26a.

Vi har ingen kommentarer til forslaget om tilbakekall av statsborgerskap av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, eller til det lovtekniske innholdet eller plasseringen i statsborgerloven § 26b.

UDI mener at avgrensningen som innebærer at barn ikke kan tape statsborgerskap etter de foreslåtte reglene er en god løsning. Vi støtter også forslaget om å knytte tap til eksisterende straffebestemmelser, samt at presiseringen av vilkåret om at personen har et annet statsborgerskap ved tap av det norske statsborgerskapet, er absolutt.

Vi bemerker forøvrig at forslagene til tap av norsk statsborgerskap på grunn av straffbare forhold, som her er foreslått behandlet i domstolene, skiller seg prinsipielt og faktisk fra saker der UDI tilbakekaller norsk statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd (tilbakekall av statsborgerskap bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger).

Tap av norsk statsborgerskap etter de foreslåtte endringer har blant annet grunnlag i utredningen NOU 2015:4 Tap av Norsk statsborgerskap. NOUen tok for seg spørsmålet om tap av norsk statsborgerskap ervervet på riktig grunnlag, som under visse forutsetninger likevel kan tilbakekalles dersom det er begått særdeles grove straffbare handlinger, eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser. Reglene omfatter dermed personer som er norske ved fødsel eller rettmessig har ervervet norsk statsborgerskap.

Dette til forskjell fra de sakene hvor UDI fatter vedtak om tap av norsk statsborgerskap etter statsborgerskapsloven § 26 annet ledd, fordi vedtaket om statsborgerskap var gitt på uriktig grunnlag og derfor er ugyldig. I disse sakene er det opplysninger som er gitt til utlendings- og statsborgermyndighetene og selve beslutningsgrunnlaget som vedtak om statsborgerskap i sin tid var basert på, som vurderes på nytt og som er grunnlaget for tilbakekall. Der UDI vedtar å tilbakekalle norsk statsborgerskap anses den det gjelder for aldri å ha vært norsk.

I forslaget om tilbakekall i saker som berører grunnleggende nasjonale interesser foreslås det fritt rettsråd uten behovsprøving. Departementet viser til at vedtak om tap har svært inngripende konsekvenser og viser blant annet til at det gis fritt rettsråd uten behovsprøving i tilbakekallssaker og utvisningssaker etter utlendingsloven § 92 første ledd. UDI bemerker at hensynet til rettsikkerhet anses ivaretatt ved at den det gjelder kan få vedtaket overprøvd av en domstol uten kostnader. Vi gjør samtidig oppmerksom på at det etter gjeldende regelverk ikke gis rett til fritt rettsråd uten behovsprøving når UDI tilbakekaller norsk statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd.

Saksbehandlingen – prosedyre for tilbakekall

Utlendingsdirektoratet bemerker at det kan by på utfordringer å fastslå om norske borgere har flere statsborgerskap i vurderingen av om tap av det norske statsborgerskapet vil lede til statsløshet.

Det vises til at det ikke foreligger noen plikt for norske borgere til å oppgi eventuelle andre statsborgerskap til norske myndigheter. Verken Folkeregisteret eller UDI har en fullstendig oversikt over hvilke norske borgere som også har andre statsborgerskap. Personene dette gjelder kan være født norske eller være utlendinger som senere har ervervet norsk statsborgerskap.

I tillegg er andre lands regler for tap eller løsning fra annet statsborgerskap – og ikke minst praktiseringen av reglene – varierende og kompliserte å sette seg inn i. Selv i saker der UDI har innvilget norsk statsborgerskap etter å ha unntatt fra kravet om løsning fra annet statsborgerskap, for eksempel av hensyn til søkerens sikkerhet, eller fordi løsning anses for å være praktisk umulig, hender det at vi er usikre på om annet statsborgerskap i realiteten er tapt. Når vi skal vurdere tilbakekall risikerer vi derfor å være avhengig av dokumentasjon fra den tilbakekallet gjelder som slår fast at vedkommende også er borger av et annet land enn Norge.

Når det gjelder tilbakekall av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, er det uklart hvordan departementet ser for seg at UDI skal bistå. I slike saker vil personen det gjelder i utgangspunktet ikke ha en enkeltsak til behandling hos UDI. Vi ser derfor positivt på at departementet vil fastsette nærmere hvordan UDI kan bistå i forberedelsen av slike saker.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Departementet antar at sakene som er omtalt i forslaget, vil være ressurskrevende å forberede, men at de foreslåtte tapshjemlene vil få begrenset anvendelse. Tap av statsborgerskap etter de foreslåtte reglene gir også grunnlag for utvisning og eventuell uttransport om personen oppholder seg i Norge. Dette er ressurskrevende for utlendingsmyndighetene, men det begrensede saksomfanget gjør at departementet mener at kostnadene kan dekkes innenfor de ordinære budsjettene.

UDI er enig i at det forventede saksomfang vil være begrenset, og selv om sakene er ressurskrevende, forventer vi at kostnadene knyttet til regelendringene blir beskjedne for UDI.

Departementet skal selv være vedtaksorgan i tilbakekallssakene som gjelder grunnleggende nasjonale interesser, og den etterfølgende utvisningssaken vil bli avgjort av samme organ. UDI legger derfor til grunn at disse sakene ikke vil kreve omfattende ressurser av UDI. Vi forventer imidlertid noen kostnader i forbindelse med bistand under saksforberedelsene.

Utvisningssakene som opprettes på grunn av straffbare forhold i straffeloven kapitel 16, 17 og 18 vil være komplekse, men noe mindre ressurskrevende enn sakene som gjelder grunnleggende nasjonale interesser. Vurderingen av forholdets alvor og forholdsmessighetsvurderingen i disse sakene vil være relativt lik en utvisningssak på bakgrunn av alvorlige straffbare forhold. Det vil imidlertid være et kompliserende moment i den

etterfølgende utvisningssaken at utlendingen tidligere har hatt norsk statsborgerskap.

Med hilsen

Stephan Mo
avdelingsdirektør

Ina Knarvik Hørnes
fung. seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk i Utlendingsdirektoratet og har derfor ingen signatur.

Brevet sendes kun elektronisk.